

KOOPERATİFLERDE ORTAKLARIN SORUMLULUĞU

Diğdem GÖÇ GÜRBÜZ*

Özet

Kooperatif, insanların karşılanmasında güçlük çektiği ihtiyaçlarını gidermek için maddi, manevi güçlerini birleştiren bir dayanışma aracıdır. Kooperatiflerde ortaklar, kooperatif işlerine ilişkin her konuda kanuna uygun olarak söz sahibidirler. Bu nedenle ortaklar birçok haklara sahip oldukları gibi, bunun karşısında sorumluluk altına da girmektedirler. Kooperatif, tüzel kişiliğe sahip bir ortaklık olduğu için, kooperatif alacaklılarına karşı öncelikle kendisi malvarlığı ile sorumludur. Ortaklar ise, ana sözleşmede öngörülerek kanunda yer alan sorumluluk tiplerinden birini kabul edebilirler. Yine kendileri için ek ödeme yükümlülüğü getirilebilir. Kooperatife yeni giren ortak, girişinden önceki borçlardan sorumlu tutulabilir. Kooperatifin iflasından sonra bile ortakların sorumluluğu devam etmektedir.

Çalışmamızda kooperatif ortaklarının sorumluluğu ve bu sorumluluğun ortaklar üzerindeki sonuçları incelenmiştir.

***Anahtar Kelimeler :** Kooperatif, Ortaklar, Sorumluluk, Ek Ödemeler, Ana Sözleşme.*

RESPONSIBILITIES OF PARTNERS IN COOPERATIVE ENTERPRISES

Abstract

Cooperative, is a solidarity tool which combines people's tangible and intangible powers to help them fulfill their difficult needs. In cooperative enterprises, all off the cooperative partners have the authority in all matters that are in accordance with the law. So the partners; besides having many rights also go under many legal responsibilities. Cooperative enterprise is a partnership with a legal personality, so the cooperative enterprise is primarily responsible with its own assets against the creditors. Cooperative partners, by foreseeing in the main contract, can accept any of the responsibility types written in the law. At the same time, they can be obliged to have additional payments. New entry cooperative

---

* Marmara Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

partners can be held liable for the debts prior to his entry. Even after the bankruptcy of the cooperative enterprise, the partners will still have a continuing responsibility.

In our study, the responsibilities of cooperative partners and the results of these responsibilities are examined.

Key Words : *Cooperative enterprise, Partners, Responsibility , Additional Payment, Main Contract.*

Giriş

Kooperatifler, tüzel kişiliğe haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılık yardım ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır. Günümüz ekonomik koşullarında kooperatiflerin önemi ve değeri daha da artmıştır.

Kooperatifler Kanununda, kooperatif ortaklarının hakları yanında, sorumlulukları da düzenlenmiştir. Bizde çalışmamızda kooperatif alacaklılarının korunması amacını taşıyan, ortakların sorumluluğu ile ilgili hükümleri ele alıp, ayrıntılı olarak incelemeye çalıştık.

İlk olarak, tüzel kişiliğe sahip bir ortaklık olan kooperatifin, alacaklılarına karşı nasıl ve ne miktarda sorumlu olması gerektiği konusu üzerinde durulmuştur. Kooperatif ortaklarının, kooperatif alacaklılarına karşı olan, sınırsız ve sınırlı sorumlulukları ve bunun ortaklar üzerindeki sonuçları incelenmiştir. Ortakların, kooperatif tüzel kişiliğinin korunması ve faaliyetlerin sürdürülmesi amacıyla getirilen ek ödemeler ile sorumlu olmaları ve bunun şartları ele alınmıştır.

Çalışmamızda ortakların sorumluluğu konusunda eşitsizlik yaratacak kuralların ana sözleşmeye konulmasının mümkün olup olmadığı incelenmiş, kooperatifin iflası halinde, kooperatifin ödenmemiş borçlarından dolayı ortakların sorumluluğu ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Kooperatifin faaliyetlerine devam ederken karşılaştığı olaylar, ortakların sorumluluğu ve ek ödemeler konusunda değişiklikler yapılmasını gerektirebilir. Bu konuda ayrı bir başlık olarak ele alınmıştır.

Kooperatif alacaklılarını korunması bakımından, kooperatife yeni bir ortak girmesi halinde, bu ortağın önceki borçlardan dolayı sorumlu olup olmayacağı ve bunun sonuçları ele alınmış, ortakların ölümü veya kooperatiften herhangi bir sebeple ayrılması halinde, ölen ya da ayrılan ortağın kooperatifin iflası halinde, sorumluluk ve ek ödemeler bakımından durumu, ayrıntılı olarak incelenmiştir. Çalışmamızda kooperatifin dağılması ve tasfiye halinde iken iflasına karar verilmesi halinde, mevcut ortakların sorumluluğu üzerinde durulmuş ve son olarak sorumlulukta zamanaşımı süresi incelenmiştir.

1.Kooperatifin Borçlarından Dolayı Sorumluluk

1.1.Kooperatifin Sorumluluğu

Kooperatiflerin, alacaklılarına karşı nasıl ve ne miktarda sorumlu olmaları gerektiği, 1163 sayılı Koop. K.'nun 28'inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede, ana sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça, kooperatiflerin alacaklılarına karşı yalnız malvarlığı ile sorumlu olacakları öngörölmüştür. Bu durumda, kooperatifin ana sözleşmesinde hüküm yoksa veya "kooperatif alacaklılarına karşı malvarlığı ile sorumludur" şeklinde bir düzenleme getirilmişse, kooperatif alacaklıları, ortakların kişisel malvarlığına başvuru yapamazlar, diğer bir deyişle kooperatif ortakları, kooperatif alacaklılarına karşı sorumlu olmazlar¹. Bu ortaklar, kooperatife yapmış oldukları katkıları yani, payları tutarı ile sorumlu olurlar².

Kooperatifler, ana sözleşmelerine, malvarlığının bir kısmı ile sorumlu olacaklarına dair hüküm koyamazlar. Diğer yandan kooperatiflerin malvarlığı dışında sorumlu olacakları da, öngörülemez. Ancak ortaklar, ayrıca sorumluluk yüklenmek istiyorlarsa, bu hususu ana sözleşmede öngörerek kooperatifin malvarlığı dışında kişisel sorumluluk üstlenebilirler.

Kooperatifin malvarlığı kavramına ilk olarak kooperatifin bilançosuna giren aktif değerler girer. Örneğin; sermaye, ayınlar, alacak ve haklar gibi. Alacaklar içinde, kooperatifin üçüncü kişilerden olan alacaklarını da düşünmek gerekir. Ancak, kooperatifin ortakları, alacakların karşısında üçüncü kişi olarak düşünölmemelidir³.

1.2.Ortakların Sorumluluğu

Yardım ve dayanışma ilkesinin bir araya getirdiği kişilerin, kendi ihtiyaçlarını bile karşılayamayan malvarlıklarına, kooperatif alacaklılarının başvurmasını engellemek için, ortakların kooperatif borçlarından dolayı sorumlu olmamaları, kural olarak kabul edilmiştir. Eğer ortaklar bir sorumluluk istiyorlarsa, kendi iradeleri ile ana sözleşmeye konulacak hükümlerle, kanunda yer alan sorumluluk tiplerinden birini kabul etmeleri mümkündür. Bunlardan biri sınırsız, diğeri de sınırlı sorumluluk halidir.

---

¹ Gönen Eriş, **Açıklamalı-İçtihatlı, Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Ankara, 2001, s.688; Orhan Nuri Çevik, **Kooperatifler Kanunu**, 6.Baskı, Ankara, 2003, s.382.

² İlker Tüneri, **Kooperatifler Uygulaması**, Ankara, 2007, s.221; Y.12.HD. 23.10.1997, E.9216/K.1486 ve Y.12.HD. 28.9.1998, E.8897/K.9678 (Bkz. Eriş, a.g.k., s.692); Y. HGK., 29.06.2006, E.12-32 K.113 (Bkz. Salih Çelik, Muktedir Lale, **Özetli-İçtihatlı-Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Ankara, 2006, s.60).

³ Yargıtay'da bu yönde kararları bulunmaktadır. Y.11.HD. 20.4.1998, E.989/K.2472 (Bkz. Eriş, a.g.k., s.693).

1.2.1.Sınırsız Sorumluluk

Koop. K.'nun 29'uncu maddesiyle getirilen sorumluluk halinde ortaklar, kooperatifin borçlarından dolayı kişisel ve tüm malvarlıklarıyla sınırsız sorumlu olmaktadır. Alacaklılar sadece kooperatifin malvarlığına değil, ortaklarınkine de herhangi bir sınıra tabi olmaksızın başvurabilirler. Sorumluluk, zincirleme yani, müteselsil olduğu için istedikleri ortağı takip edebilirler. Ancak, kanun koyucu sınırsız sorumluluk halinde bile, kooperatif ortaklarını korumuş, alacaklıların ortaklar hakkında takipte bulunabilmeleri için bazı şartların gerçekleşmesini aramıştır. Aksi takdirde, ekonomik yönden zaten güçsüz durumda olan ortaklar, belki de devamlı olarak alacaklıların takibine maruz kalabileceklerdi.

Sınırsız sorumluluk halinde, kooperatif alacaklılarının ortaklar hakkında onların zincirleme ve tüm malvarlıklarıyla sorumluluğuna gidebilmeleri için ilk şart, ortakların sınırsız sorumlu olduklarına dair ana sözleşmede hüküm bulunmasıdır. Ana sözleşme, kooperatifin varlığı borçlarını karşılamaya yetmediği hallerde, ortakların şahsen ve sınırsız olarak sorumlu tutulacaklarını hüküm altına almış olmalıdır (Koop. K. md.29). Aksi durumda, ortağın sınırsız sorumluluk haline gitmek mümkün olmayacaktır.

Ortakların sınırsız sorumluluğuna gidebilmek için, kooperatifin iflas etmiş ya da diğer sebeplerle dağılmış olması gerekir. “Dağılma” ile kooperatifin tasfiye edilmiş olması hali anlaşılmaktadır⁴. Kooperatiflerin dağılma halleri ise, kanunun 81'inci maddesinde sayılmıştır.

Sınırsız sorumluluğun diğer bir şartı, kooperatifin tasfiyesi sonucunda alacaklıların alacaklarını kısmen veya tamamen tahsil edememiş olması, diğer bir deyişle, tasfiyenin alacaklıyı tatmin etmemiş olmasıdır. Kooperatifin iflası halinde, tasfiye iflas idaresi tarafından İİK. hükümlerine göre, kooperatifin diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması halleri hariç olmak üzere, dağılan kooperatif tasfiye haline gireceğinden (TTK. md.439, f.1), bu durumda da tasfiye, tasfiye kurulunca yapılır⁵. Bu nedenle alacaklılar alacaklarını iflas masası veya TTK. aracılığıyla isteme hakkına sahip olduklarından, doğrudan ortak hakkında takibe geçmeleri mümkün değildir.

Son olarak, kooperatif, ortaklarına kendi varlığı dışında sınırsız sorumluluk yüklüyor ise, ortak bu yükümlülüğü yazılı olarak kabul etmelidir. Kurucu ortaklar için ana sözleşmede böyle bir şartın varlığı yeterli görülmektedir.

1.2.2.Sınırlı Sorumluluk

Koop. K. md.30'da sınırlı sorumluluk hali düzenlenmiştir. Uygulamada en yaygın olan da sınırlı sorumluluk halidir. Şimdiye kadarki açıklamalarımızda ortakların payları veya tüm varlıkları ile sorumluluklarını ele almaya çalıştık. Bu iki durumun dışında, kanunda sınırlı sorumluluk da kabul edilmiştir.

---

⁴ Ünal Tekinalp, Reha Poroy, Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, 11.Bası, İstanbul, 2009, s.1025.

⁵ Ahmet Kurtulan, **Kooperatifler Kanunu ve Açıklaması**, Ankara, 2007, s.267.

Sınırlı sorumluluk da ek bir sorumluluktur. Zira ortak kooperatifin borçları için, sermaye payından başka ve ek olarak sorumlu tutulmaktadır. Ancak bu ek sorumluluk sınırsız sorumluluğun aksine, belli bir miktar ile sınırlandırılmıştır. Ortağın malvarlığına başvurulmakta ama belli sınırlı bir tutarda talepte bulunulmaktadır.

Ortakların şahsen sorumlu olacakları miktar, sermaye payından fazla belli bir miktar ile sınırlı olabileceği gibi, kooperatifteki sermaye payları ile de sınırlı olabilir. Bir kooperatifteki ortak, kooperatif alacaklılarına karşı kooperatiften sonra, örneğin 10.000 liraya kadar sorumlu olabileceği gibi, taahhüt etmiş olduğu sermaye payının üç, beş hatta on katı ile de sorumlu tutulabilir.

Sınırlı sorumluluk durumunun uygulanabilmesi için de, tıpkı sınırsız sorumluluk halinde olduğu gibi, bir takım şartların gerçekleşmesi gerekir. İlk olarak, bu sorumluluk hali ana sözleşmede gösterilmelidir. Ana sözleşmeye kooperatif borçları için her ortağın kendi payından fazla olarak ne miktara kadar şahsen sorumlu olacağı veya sermaye payının kaç katı kadar sorumlu tutulacağı hususunda hüküm konulması gerekir.

Öncelikle kooperatife sonra da ortağa başvurulmalıdır. Sınırlı sorumluluk ikinci derecede bir sorumluluktur. Kooperatif alacaklıları alacaklarını tahsil için önce kooperatifin malvarlığına başvururlar. Alacaklarını kısmen ya da tamamen bu yolla alamadıkları takdirde ortakların şahsi malvarlığına başvurabilirler. Kanunun 30'uncu maddesi bu durumu “..şahsen ve belirli bir miktara kadar kooperatiften sonra sorumlu olacakları hususunda bir hüküm konabilir” şeklinde açıklamıştır. Bu durumda alacaklıların, ortakların şahsi malvarlığından alacağı tutar, ortağın tek başına sorumlu olduğu miktarı aşamayacaktır⁶.

Sınırlı sorumluluğun diğer bir şartı da, kooperatifin iflas etmiş ya da dağılarak tasfiye haline girmiş olmasıdır. Kooperatif iflas etmeden ya da tasfiye haline girmeden önce sınırlı sorumluluğa dayanılarak, ortağın malvarlığına başvurmak mümkün değildir.

Yine son olarak, ortakları sınırlı sorumlu olan bir kooperatife girmek isteyen kişi, bu durumu yazılı olarak kabul etmelidir.

Kanunun 30'uncu maddesinin son fıkrasına göre, iflas halinde iflasın sonuna kadar bu sorumluluk iflas idaresi tarafından ileri sürülebilmektedir. Ancak ana sözleşme ile ortağın sermaye payı ile sınırlı bir sorumluluk kabul edilmiş ve ortak taahhüt ettiği bu payın tamamını ödemişse, iflas idaresi ortağın sorumluluğuna gidemez. Bu durumda sermaye payından ödenmeyen kısım için ortağa başvurulabilecektir⁷.

---

⁶ Kurtulan, a.g.k., s.269.

⁷ Kurtulan, a.g.k., s.270; Tüneri, a.g.k., s.223.

2. Ek Ödemeler

Koop. K. md.31'de ortakların "ek ödeme yüklemi" ile sorumlu olabilecekleri düzenlenmiştir. Böylece ortakların sorumluluğuna ilişkin düzenlemeler dışında, ayrıca ek ödeme ile sorumlu olabilecekleri kabul edilmiştir.

Ek ödemeler, bir "sorumluluk" türü değil, bir yükümdür. Yüküm alacaklılara karşı değil, kooperatife karşıdır. Sadece iflasta, istem hakkı iflas idaresine aittir. Diğer bir deyişle, sınırlı ve sınırsız sorumlulukta ortaklar, kooperatif alacaklılarına olan borçların ödenmesinden sorumlu iken, ek ödemelerde kooperatif tüzel kişiliğinin korunması ve faaliyetlerini devam ettirmesi amaçlanmıştır⁸. Kanunda ek ödemelerin, sadece bilanço açıklarının kapatılmasında kullanılabileceği belirtilerek, harcama amacı bakımından bir sınır getirilmiştir. Oysa sınırlı ve sınırsız sorumluluk hallerinde, kooperatif borçlarının kaynağı önemli değildir.

Kooperatif ortaklarının ek ödemelerle sorumlu olabilmesi için, öncelikle sorumluluk hallerinde olduğu gibi, ana sözleşmede bu yönde açık bir hüküm olmalıdır. Eğer ana sözleşmede bu konuda bir hüküm yoksa, daha sonradan sözleşme değişikliği yapılarak böyle bir yüküm getirilebilir. Bu durumda kanun koyucu ortakların yararına olarak daha ağır oy çokluğu aramış ve tüm ortakların 3/4'ünün rızasını yani, bu yönde olumlu oy kullanmasını şart koşmuştur (Koop. K. md.52, f.1).

Ortaklardan ek ödemede bulunmalarını isteyebilmek için bu konuda ana sözleşmede hüküm bulunması yeterli değildir. Bunun yanında kooperatif bilançosu da açık vermiş olmalıdır. Yani, kooperatif aktifleri kısmen ya da tamamen kaybedilmiş olmalıdır. Kooperatif bilançosu açık vermiyorsa, ana sözleşmede hüküm bulunsun bile, ortakların ek ödeme yükümlülüğüne gitmek mümkün değildir. Ek ödemeler, ortakların sorumluluğu gerçekleşmeden önce de söz konusu olabilir. Ek ödemelerin ödenir hale gelmesi için, bilanço açığının gerçekleşmesi yeterlidir.

Son olarak ortaklardan ek ödeme istenebilmesi için genel kurulun bu konuda karar almış olması gerekir. Genel kurulca ek ödeme yükümleri ihdasında alınacak kararlar için bütün ortakların 3/4'ünün rızası gerekir (Koop. K. md.52, f.1). Buradaki bütün ortaklardan; genel kurula katılan veya ortaklar cetvelinde imzası bulunan tüm ortaklar değil, genel kurula katılma hakkına sahip olsun olmasın, kooperatife kayıtlı tüm ortaklar anlaşılmalıdır⁹.

Ortakların, ortaklık bedelleri dışında kooperatifin amacını gerçekleştirmek için ödenecek arsa, altyapı, inşaat ve benzeri giderler ek ödeme niteliğinde olmadığından bu konularda 3/4 oranındaki karar nisabı aranmaz¹⁰.

---

⁸ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **a.g.k.**, s.1026; Çevik, **a.g.k.**, s.395.

⁹ Kurtulan, **a.g.k.**, s.272; Y.11.HD. 25.11.2002, E.2002/6041 K.2002/10788 (Bkz. Tüneri, **a.g.k.**, s.224).

¹⁰ Y.11.HD. 25.12.1989, E.1008/K.7467 (Bkz. Kurtulan, **a.g.k.**, s.275); Y.11.HD. 19.02.2008, E.2006/14875, K.2008/1867 (Bkz. Muktedir Lale, **Açıklamalı-Özetli-İçtihatlı-Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, C.I, 2. Baskı, Ankara, 2010, s.332).

Koop. K. 31'inci maddesinde “*ek ödeme yükleme sınırsız olabileceği gibi belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılabilir*” hükmü konulmak suretiyle, ek ödemelerin ne miktarlarda veya hangi oranlarda alınacağına açıklık getirmiştir. Kanuna göre, ek ödemeler sınırsız ya da sınırlı olabilir. Bu durumda ek ödemelerin miktarı konusunda ana sözleşmede çeşitli düzenlemeler getirilebilir.

Ek ödeme yüklemine sınırsız olması halinde ortaklar, kooperatife karşı bütün malvarlıklarıyla sorumlu olmaktadır. Uygulamada ek ödeme yüklemine sınırsız sorumluluk haline rastlanılmamaktadır¹¹. Ek ödemelerde sınırlı sorumluluk ise, belirli bir miktarla sınırlı olma, iş hacmi ile orantılı olarak sınırlı olma ve paylarla orantılı olarak sınırlı olma şeklinde kabul edilmiştir.

Ek ödemenin belirli bir miktarla sınırlı olması halinde ortaklar, ana sözleşme ile kabul edilen miktarda ek ödeme yüklemelerinden dolayı eşittirler.

Ek ödeme yüklemine iş hacmi ile orantılı olarak sınırlandırılmasında ise, ortakların sorumluluğu kooperatifte yaptıkları iş hacmi ile orantılı olarak hesaplanmaktadır. Kooperatifle iş hacmi az olan ortaklar daha az, iş hacmi fazla olan ortaklar daha çok ek ödeme yüklemine bulunacaklardır.

Ek ödemenin paylarla orantılı olarak sınırlı olması halinde ise, kooperatif borçlarından dolayı ortakların sınırlı sorumluluk halinde olduğu gibi, ek ödemelerinde ortakların sermaye paylarıyla orantılı olarak kabul edilmesi mümkündür.

Kooperatif faaliyetlerine devam ettiği sürece ek ödemeleri isteme hakkı yönetim kuruluna aittir. Kooperatifin iflası halinde ise, bu hak iflas idaresine geçmektedir (Koop. K. md.31, f.2).

Kullanma amacının belirtilmiş ve kooperatifin dağılmasından önce ortakların bu yükümlerini yerine getirmek zorunda olmaları, ek ödemeleri ortaklar nezdinde bulunan bir yedek fon niteliğine sokmaktadır¹².

3. Sorumlulukta Geçerli Olmayan Sınırlamalar

Koop. K. 32'inci maddesi, “*Sorumluluğu belirli bir zamana bırakan veya bazı ortak gruplara yükleyen ana sözleşme hükümleri muteber değildir*” hükmü ile ortakların sorumluluğu konusunda eşitsizlik yaratacak kuralların, ana sözleşmeye konulamayacağını, konulsa bile geçersiz olacağını düzenlemiştir.

Burada bahsi geçen sorumluluk, kanunun 29, 30 ve 31'inci maddelerinde yer alan ve yukarıda açıklamaya çalıştığımız “sınırsız sorumluluk”, “sınırlı sorumluluk” ve “ek ödeme yüklemi”nden doğan sorumlulukla aynı anlamdadır.

Kanun koyucu bu maddeyle, ortakların sorumluluğunun belirli bir zamana bırakılmasını, yine sorumluluğun bazı ortak gruplarına yükletilmesini yasaklamıştır. Kooperatiflerin ana sözleşmesine bu konuda hükümler konmuşsa, bu hükümler

---

¹¹ Kurtulan, **a.g.k.**, s.273.

¹² Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **a.g.k.**, s.1026.

geçerli olmadığı gibi, ana sözleşmelerinde bu tür hüküm bulunan kooperatiflerinde kuruluşuna izin verilmemektedir¹³.

Kooperatiflerin ana sözleşmeleri Kanunun 88'nci maddesi gereğince, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanmaktadır. Bakanlığın ana sözleşmeyi hazırlarken, kanun hükmünde belirlenen eşitliğe aykırı durumları yazması mümkün değildir. Kooperatif kurulduktan sonra da yapılacak ana sözleşme değişiklikleri ilgili Bakanlığın iznine tabi olduğundan ve böyle bir hükmün ana sözleşmeye ilavesine izin verilmeyeceğinden kanaatimizce sözkonusu maddenin varlığının gerekçesini anlamak mümkün değildir¹⁴.

Kanunun 23'üncü maddesindeki “ortaklar bu kanunun kabul ettiği esaslar dahilinde hak ve vecibelerde eşittirler” hükmü de, 32'nci maddede öngörülen amacı taşımakta ve kanun koyucu ortaklar arasında bir eşitsizliğe yer vermek istemediğini ortaya koymaktadır.

4. Kooperatifin İflası Halinde Ortağın Sorumluluğu

Kooperatifin iflası halinde, kooperatif borçlarını ödememiş ise, bu borçlardan ortaklar sorumlu tutulabilir mi? Kooperatifler tüzel kişi tacir olduklarından, her türlü borçlarından dolayı iflas yoluyla takip edilebilirler. Kooperatifin iflasına ya alacaklıların ya da kooperatifin talebi üzerine karar verilir. Kooperatifin iflasına kara verilmesi halinde, ortaklar hakkında uygulanacak usul, kanunun 33'ncü maddesinde gösterilmiştir.

Koop. K. md.33'e göre, ortakları sınırlı veya sınırsız şahsen sorumlu bulunan ya da ek ödemelerle yükümlü tutulan bir kooperatifin iflası halinde, iflas idaresi bir taraftan sıra cetveli düzenlemekle beraber, diğer taraftan da ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden ister¹⁵. Maddede söz edilen sıra cetveline ilişkin hükümler, İİK'nın 206, 207 ve 232-236'ncı maddelerinde açıklanmıştır. İflas idaresinin en önemli görevlerinden biri de sıra cetveli düzenlemektir. Bu cetvelde kabul ve reddedilen alacaklarla sebepleri gösterilir.

Kanunun 33'ncü maddesinin birinci fıkrasında “iflas idaresi... ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden ister” denilmektedir. İflas idaresinin ortaklardan isteyebileceği bu miktar, ortağın sorumlu olduğu miktar ile sınırlıdır. Eğer ortaklar şahsen ve sınırsız olarak sorumlu iseler ve kooperatifin malvarlığı da borçlarını ödemeye tamamen ya da kısmen yetmiyorsa, iflas idaresi kalan kısım için ortaklara başvurup, borcu karşılayacak miktarı kimde bulursa ondan tahsil edebilecektir. Bu durumda ortakların birbirlerine rücu hakları vardır (Koop. K. md.29, 33,f.2).

Ortakları şahsen ve sınırlı sorumlu olan kooperatifte ise, iflas idaresi, kooperatifin ödenmeyen borçları için, sadece ortağın sorumlu bulunduğu miktarın ödenmesini isteyebilir (Koop. K. md.30). Eğer ortağın sorumlu olduğu miktar

---

¹³ Kurtulan, **a.g.k.**, s.276.

¹⁴ Aynı yönde bkz. Tüneri, **a.g.k.**, s.226.

¹⁵ Y.11.HD. 18.06.2009, E.2007/12418, K.2009/7539 (Bkz. Lale, **a.g.k.**, s.270).

---

yalnızca sermaye payı ile sınırlı ve ortakta bu sermaye payını tamamen ödemişse, iflas idaresinin ortakdan ödeme talebinde bulunması mümkün değildir. Ancak sermaye payının dörtte biri peşin ödeneceğinden (Koop. K. md.4), kalan dörtte üç sermaye payının ödenmeyen kısmı varsa bu miktarın ödenmesi talep edilebilir¹⁶.

Ortakları ek ödemelerle yükümlü bulunan bir kooperatifin iflası halinde, iflas idaresi ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden isteyebilir (Koop. K. md.33, f.1)¹⁷.

Maddenin ikinci fıkrasının ilk cümlesinde “*tahsil olunamayan meblağlar diğer ortaklar arasında bölüşülür*” denilmektedir. Fakat bu hükmü, ortakları şahsen ve sınırsız diğer bir deyişle, zincirleme ve bütün malvarlıklarıyla sorumlu olan kooperatiflerde uygulamak mümkündür ve bu halde ortakların birbirlerine rücu hakları saklıdır. Ortakları sınırlı sorumlu olan veya ek ödemelerle yükümlü bulunan kooperatiflerde ise, tahsil olunamayan meblağların diğer ortaklardan tahsil edilmesi ve onlar arasında bölüşülmesi, bu sınır dahilinde mümkün olacaktır. Zira ortada tahsil edilemeyen bir meblağ olsa bile, ortak sınırlı sorumlu olduğu kadar bir miktarı ödemişse, kooperatifin kalan borcu için ortağa başvurmak söz konusu olamayacaktır¹⁸.

İflasın ilanından itibaren yeni ortak alınması ve ortağın ayrılması mümkün olmadığından, iflas idaresi bir taraftan mevcut ortaklara başvururken, diğer taraftan da Koop. K. md.36’ya göre, önceki ortakları arar. Ayrılmış ortakların sorumluluğu sadece ayrılmadan önce doğmuş olan borçlar içindir. İflas idaresi bütün ortaklara, hatta eski ortaklara da başvurmasına rağmen eğer ödemeyi tam olarak sağlayamazsa, tahsil edilmeyen miktarlar diğer ortaklar arasında paylaşılır¹⁹.

Ortakların iflas idaresince geçici olarak tespit olunan borçları ile pay cetveli aleyhine İİK. hükümleri dahilinde itiraz etme hakları vardır (Koop. K. md.33, f.2).

Aktif bakiyesi pay cetvelinin kesin olarak tespiti üzerine geri verilir (Koop. K. md.33, f.2). Alacaklıların alacakları tamamen ödendikten sonra bir aktif bakiyesi kalırsa, bu bakiye ortaklara geri verilir.

Bu özel usul bütün alacaklıları koruyan ve eşitlik ilkesine uyan bir usuldür. Alacaklılar arasında eşit ve adil bir dağılım sağlar.

5.Ortakların Sorumluluk Hükümlerinin Değiştirilmesi

Koop. K.’nun 34’üncü maddesiyle, kooperatif ortakları için yeni bir sorumluluk ve ek ödeme yükümlülükleri konulmasına veya var olan sorumluluk ya da ek ödeme yükümlerinin artırılması veya azaltılmasına imkan vermiştir.

---

¹⁶ Kurtulan, **a.g.k.**, s.277.

¹⁷ Böylece kanunun 31’nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen, ortakları ek ödemelerle yükümlü olan bir kooperatifin iflası halinde, alacaklıların ödenmeyen alacaklarının ödenebilmesi için iflas idaresinin ek ödemeleri isteme hakkı, kanunun 33’ncü maddesinin birinci fıkrasıyla bir kez daha yenilenmiştir.

¹⁸ Kurtulan, **a.g.k.**, s.278.

¹⁹ Çevik, **a.g.k.**, s.397; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **a.g.k.**, s.1027; Tüneri, **a.g.k.**, s.226.

Kanun bu hükümlerle, ortakların sorumluluklarının değiştirilebileceğini kabul etmiştir. Kooperatifin çalışma hayatı içinde karşılaştığı olaylar ya da gösterdiği gelişim, ortakların sorumluluklarının değiştirilmesini gerektirebilir. Örneğin, krediye ihtiyacı olan az ortaklı bir kooperatif için sınırlı sorumluluk, sınırsız sorumluluk haline getirilebileceği gibi tam tersi yani, başarılı ve sağlıklı bir bünyeye sahip olan kooperatif gelişimini hızlandırmak için daha çok ortağa ihtiyaç duyacağından, kooperatifi çekici hale getirmek için sınırsız sorumluluk, sınırlıya dönüştürülebilir. Yine ek ödeme yükümlülüğü yokken, böyle bir yükümlülüğün getirilmesi veya mevcut ek ödeme miktarının artırılması ya da azaltılması söz konusu olabilir.

Kanun, bu tür değişikliklerin ancak ana sözleşmenin değiştirilmesi ile mümkün olabileceğini belirtmiştir. Kanunun 51'inci maddesinin ikinci fıkrasında, ana sözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların 2/3 çoğunluğunun aranacağı düzenlenmiştir. 52'nci maddenin birinci fıkrasına göre ise, ortakların şahsi sorumluluklarının ağırlaştırılması ya da ek ödeme yükümlerinin konulması hakkında alınacak kararlar için, bütün ortakların 3/4'ünün oyu gerekmektedir. Bu hükümler karşısında, ana sözleşme değişikliğinin ortakların sorumluluk ya da ek ödeme yükümleri konulması ya da bunların artırılması ile ilgili olması halinde tüm ortakların 3/4'ünün oyu ile alınması gerektiği ve bu sorumluluk hallerinin azaltılması ile ilgili ana sözleşme değişikliklerinde ise, fiilen kullanılan oyların 2/3 çoğunluğunun gerekli olduğu söylenebilir.

Sorumluluk ve ek ödeme yükümlerinin konulması ya da bunların artırılması, bu yöndeki kararların tescili ile kooperatifin tüm alacaklıları lehine hüküm ifade eder. Buradaki tescil kurucu niteliktedir. Kanun 52'nci maddenin üçüncü fıkrasında, ortaklar yararına bir düzenlemeye yer vermiştir. Buna göre, ağır sorumluluk ve ek ödemeler getirilmesiyle ilgili kararlarla bağlı kalmak istemeyen ortakların, kararın ilanından itibaren üç ay içinde kooperatiften çıktıklarını bildirmeleri halinde, bu kararlar onları bağlamayacaktır. Bu durumda çıkma beyanı, kararın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak hüküm ifade eder. Bu şekilde kooperatiften çıkma hakkının kullanılması bir ayrılma tazminatı ödenmesine bağlı kılınmaz.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımızın durumun aksine, sorumluluğun ya da ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması ile ilgili kararlar, bu yöndeki ana sözleşme değişikliğinin tescilinden önce doğmuş olan borçları kapsamaz. Böylece, alacaklıların zarar görmesi önlenmiştir. Bu durumda kooperatif alacaklıları tescilden önce doğmuş alacakları için, eski sorumluluk durumuna göre alacaklarını takip edebileceklerdir. Aksi halde, kooperatifin borçlu duruma düşmesi ve ödeme güçlüğü olması hallerinde, alacaklılar zararına her zaman ana sözleşme değişikliği yapılarak alacaklılar zarara uğratılabilirdi.

6. Kooperatife Yeni Giren Ortakların Sorumluluğu

Kooperatife yeni giren ortakların sorumluluğu kanunun 35'nci maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre,

“ortakları şahsen sorumlu veya ek ödemelerle yükümlü bir kooperatife, durumu bilerek yeni giren kimse, girişinden önce doğmuş olan borçlardan diğer ortaklar gibi sorumlu olur. Buna aykırı

---

mukavele hükümleriyle ortaklar arasındaki anlaşmalar üçüncü şahıslar hakkında hüküm ifade etmez”.

Söz konusu madde, ortakları sınırsız sorumlu ve/veya ek ödemelerle yükümlü olan bir kooperatife bu durumu bilerek giren yeni ortağın, girişinden önce doğmuş olan kooperatif borçlarından, diğer ortaklar gibi sorumlu olmasını kabul etmiştir²⁰. Böylece kooperatif alacaklılarını koruyan, onlar yararına bir hüküm getirilmiştir.

Madde de sözü geçen “durumu bilerek” ifadesi, ortağın, kooperatifin ortaklarının şahsen sorumlu ve ek ödemelerle yükümlü bir kooperatif olduğunu bilmesini mi yoksa ortağın kooperatife girişinden önce kooperatif ortaklarının mali sorumluluklarının ne miktarda doğmuş olduğunu mu bilmesini içermektedir. “Bilerek girme” nin nasıl sağlanabileceği 8’nci maddede belirtilmiştir. Bu maddeye göre, kooperatif, ortaklarına kendi varlıklarının dışında şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler yüklüyor ise, ortak olma isteği, bu yükümlülüklerin yazılı olarak kabul edilmesi halinde değer taşır²¹. Aksi halde ortak olma isteği değer taşımayacak ve yönetim kurulu tarafından ortaklığa kabul edilmeyecektir. Böylece yeni giren bir ortağın, ortakları şahsen sorumlu ve ek ödemelerle yükümlü bir kooperatif olduğunu bilmediğini ileri sürmesi mümkün olmayacaktır.

Yeni ortağın sorumluluğu ortaklara ve üçüncü kişilere karşı giriş bildiriminin kabulü ile başlar. Buna rağmen ortaklık, yönetim kurulu kararı olmaksızın eylemli olarak doğmuşsa, örneğin, ortak aidat ödüyor ve ödediği aidat kooperatif tarafından kabul ediliyorsa, genel kurullara davet edilip katılıyorsa ilk eylem ile birlikte yeni ortağın, kooperatifin kendi varlığı dışında ortağa şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler yüklediğini taahhüt etmiş, sayılacağını kabul etmek gerekir²².

Kanunun 35’inci maddesi emredici niteliktedir. Bu maddenin aksine sözleşmeler geçerli değildir. Nitekim 35’inci maddenin son cümlesine göre, ortakları şahsen ve ek ödemelerle yükümlü bir kooperatife sonradan giren ortağın, girişinden önceki kooperatif borçlarından sorumlu tutulmayacağını ilişkin ana sözleşme hükümleri ile, bu konuda ortakların kendi aralarında yapacakları anlaşmalar, üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez.

7.Ortağın Ölümünden veya Ayrılışından Sonra Doğan Sorumluluk

Bir ortağın ve kooperatifin, hak ve menfaatlerinin korunması kadar kooperatif alacaklılarının da hak ve menfaatlerinin de korunması gerekir. Bu nedenle de kanunun 36’ncı maddesiyle, sınırsız veya sınırlı sorumlu olan bir ortağın ölmesi veya herhangi bir sebeple kooperatiften ayrılması halinde, bu ortağın ölüm veya

---

²⁰ Y.13.HD. 17.3.1997, E.1705/K.2207 (Bkz. Eriş, **a.g.k.**, s.710); Y.11.HD. 12.04.2001, E.2001/978 K.2001/3082 (Tüneri, **a.g.k.**, s.228); Y.11.HD. 13.12.2004, E.2004/2908 K.2004/12292 (Bkz. Tüneri, **a.g.k.**, s.229); Y. 11.HD., 15.05.2006, E.2005/5677 K.2006/5644 (Bkz. Çelik/Lale, **a.g.k.**, s.156).

²¹ Y.11.HD. 06.10.2008, E.2007/8007, K.2008/10662 (Bkz. Lale, **a.g.k.**, s.263); Y.11HD. 17.03.2009, E.2007/14279, K.2009/2999 (Bkz. Lale, **a.g.k.**, s.264).

²² Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **a.g.k.**, s.1028; Kurtulan, **a.g.k.**, s.281.

ayrılışının kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl veya ana sözleşme ile tespit edilen daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflas etmesi halinde, ölüm ve ayrılma tarihlerinden önce doğmuş olan borçlar için ölen ve ayrılan ortağın sorumluluğunun devam etmesi öngörülmüş ve bu sayede kooperatif alacaklılarının korunması sağlanmıştır. Aksi durumda kooperatifin aşırı borcu olduğunu, işlerin iyi gitmediğini öğrenen ortaklar sorumluluktan kurtulmak için kooperatiften ayrılabilirlerdi.

Sorumluluk süresinin başlangıç tarihi; ortağın ölümünde ölüm tarihi, ortağın ayrılmasında çıkma veya çıkarılmanın kesinleştiği tarihlerdir. Ölüm halinde ortaklık sıfatı sona erer (Koop. K. md. 14). Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona erdiğine göre 36'ncı madde ile düzenlenen ortağın ölümü durumunda sorumluluğun bir yıl içinde kooperatifin iflası halinde devam etmesi hükmü birbiri ile çelişmektedir. Kanaatimizce buradaki çelişkinin giderilmesi gerekmektedir.

Bu durumda kanunda öngörülen sorumluluk ölen ortak değil, onun mirasçıları yönündendir. Söz konusu sorumluluk, ölen ortağın ortaklığının mirasçılarına geçmediği yani, mirasçıların kooperatife devam etmedikleri durumlarda söz konusu olmaktadır. Eğer ölen ortağın mirasçılarıyla kooperatife devam edileceğine ilişkin ana sözleşmede düzenleme yapılmış ve mirasçılar ortaklığa devam ediyorsa, bu takdirde mirasçılar, diğer ortaklar gibi aynı maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen durum dahilinde sorumlu olacaklardı²³.

Eğer ölen ortağın mirasçıları mirası reddetmişlerse, bu durumda doğal olarak sorumluluk sona ermiş olacaktır.

Kanunda ölen ortağın mirasçılarının veya kooperatiften ayrılan bir ortağın sorumlu tutulabilmesi için, ölüm veya ayrılışının kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl veya ana sözleşmede kabul edildiği takdirde daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflas etmiş olması gerekir. Sorumluluk için iflasın, bir yıl veya daha uzun bir süre içinde gerçekleşmesi gerekir. Bu durumda kanunda düzenlenen bir yıllık sorumluluk süresi an az süre olup, ana sözleşmede bir yıldan daha uzun bir süre düzenlenebilecek, daha kısa bir süre ise öngörülemezdir. Eğer bu süre geçtikten sonra, kooperatifin iflasına karar verilmiş ise, sorumluluk doğmayacağı gibi, belirtilen süre içinde iflas dışında bir sebeple kooperatif dağılırsa, ölen ya da kooperatiften ayrılığı kesinleşen ortağın sorumluluğu yine doğmayacaktır.

Burada söz konusu olan sorumluluk ortağın ölümünden veya ayrılmasından önce doğmuş borçlar içindir. Ölüm veya ayrılma tarihinden sonra öngörülen sürede içinde kooperatif iflas etmiş ancak iflasına neden olan kooperatif borçları, bu tarihlerden sonra doğmuşsa, bu ortakların sorumluluğu mümkün olmayacaktır.

Kanunun 36'ncı maddesinin ikinci fıkrasında, kooperatifin ortaklarına ek ödemeler yüklemesi söz konusu ise, yukarıda açıklanan aynı şartlar altında ve aynı süre içinde ek ödeme yükümünün de devam edeceği kabul edilmiştir.

8.Kooperatifin Dağılmasından Sonra Ortakların Sorumluluğu

Kanunun 36'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, ortakları sınırsız veya sınırlı sorumlu olan veya ek ödemelerle yükümlü olan bir kooperatif dağılırsa, dağılmanın

---

²³ Kurtulan, a.g.k., s.284.

Ticaret Siciline tescilinden başlayarak bir yıl veya ana sözleşme ile tespit edilen daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflasının açılmasına karar verilmesi halinde, kooperatifin mevcut ortakların sorumluluğuna gidilebilmesi düzenlenmiştir.

Bu hükme göre, ek ödemelerle birlikte ortakların sorumluluğuna gidebilmek için, öncelikle kooperatifin dağılmış olması ve dağılmanın Ticaret Siciline tescil ettirilmiş olması gerekir. Sorumluluğun başlangıcı, dağılmanın Ticaret Siciline tescil edildiği tarihtir. Bu tarihte mevcut ortakların sorumluluğuna gidilecektir.

Kooperatif dağıldıktan sonra bile iflas kararı verilebilir. Tasfiye halinde bulunan bir kooperatifin borçlarının, mevcut ve alacaklarından fazla olduğu, tasfiye memurlarınca beyan veya alacaklılarca ispat edilirse, önceden takibe gerek kalmaksızın kooperatifin iflasına karar verilebilmektedir (İİK. md.179). Bu nedenle dağılmanın tescilinden başlayarak bir yıl veya ana sözleşmede tayin edilen daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflasının açıldığına karar verilmesi gerekir. Bu bir yıllık süre yukarıda açıkladığımız gibi, ana sözleşme ile kısıtlanamaz ancak daha uzun bir süre tayin edilebilir. Belirlenen bu sürenin geçmesinden sonra, iflasın açılmasına karar verilmesi halinde ise, dağılmanın Ticaret siciline tescil edildiği tarihteki mevcut ortakların sorumluluğuna gitmek söz konusu olmayacaktır.

9. Ortakların Sorumluluğunda Zamanaşımı

Koop. K.'nun 37'nci maddesinde öngörülen zamanaşımı, ortakların dış ilişkideki sorumluluklarına uygulanacak zamanaşımıdır. Ortakların kişisel olarak alacaklılara karşı olan sorumluluğuna ilişkindir. Ortakların, kooperatif ile veya birbirleriyle ilgili olan zamanaşımı ise, iç ilişki ile ilgilidir. Buda BK. md.126/4'ncü maddesinde düzenlenmiştir²⁴.

Kanunun 37'nci maddesiyle, alacaklılara, ortakların şahsi sorumluluklarından doğan alacaklarını isteme hakkını, eğer daha önce kanuni bir hüküm gereğince düşmedikçe iflas işlemlerinin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle alacaklılardan her biri tarafından ileri sürme imkanı tanınmıştır. Kooperatif alacaklılarının, alacakları için ortaklara başvurma imkanı ise, yukarıda açıkladığımız gibi, Koop. K. md.29 ve 30'da düzenlenmiştir.

Kanunda yer alan bir yıllık zamanaşımı "iflas işlemlerinin sona ermesi"nden itibaren başlamaktadır. Bu tarih iflasın kapandığına ilişkin mahkeme kararının ilan edildiği tarihtir (İİK. md.254). Bu bir yıllık sürenin geçirilmesiyle alacaklıların isteme hakları ortadan kalkar.

Kanun 37'nci maddesinin ikinci fıkrasında, ortakların birbirlerine olan rücu haklarına ilişkin zamanaşımı süresi öngörmüştür. Buna göre, kooperatif borçlarından dolayı zincirleme borçlu olan bir ortak, kooperatifin borcunu ödediği takdirde ve yeni ortak önceden doğmuş borçları ödediği durumda, bu ödeme tarihlerinden itibaren bir yıl içinde diğer ortaklara rücu hakkı bulunmaktadır. Burada ortakların birbirlerine olan rücu hakkı bakımından özel bir zamanaşımı süresi

---

²⁴ Eriş, **a.g.k.**, s.714. BK. md. 126/4 uyarınca, ticari olsun olmasın bir şirket akdine dayanan ve ortaklar arasında veya şirketle ortaklar arasında açılmış bulunan bütün davalar ile bir şirketin müdürleri, temsilcileri, murakipleriyle şirket veya ortaklar arasındaki davalar..... beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

öngörüldüğünden BK.'nundaki beş yıllık zamanaşımı süresi diğer hallerde uygulanırsa bile bu durumda uygulanamaz.

Sonuç

Kendi kendine yardımlaşma ve dayanışma ilkesinin bir araya getirdiği kişilerin oluşturduğu bir ortaklık olan kooperatiflerde ortakların sorumluluğu konusunda; ortakların korunması kadar, kooperatifin ve kooperatif alacaklılarının korunması da son derece önemlidir. Ortaklar, kooperatif borçlarından dolayı sorumlulukları hakkında, kanunda kabul edilen kuralların dışında, kendi iradeleri ile ana sözleşmeye konulacak hükümlerle farklı düzenlemeler getirebilmektedir. Böylelikle kooperatif alacaklılarının haklarını elde etme imkanı doğabilir. Sorumluluk yönünden kooperatif tüzel kişiliğinin korunması ve faaliyetlerini sürdürmesi amacıyla, ana sözleşme ile ek ödeme yüklemi getirilebilmektedir. Kooperatif alacaklıların korunmasını amacıyla ortaklar kooperatifin iflası halinde bile , kanunda belirtilen şartlarla kooperatif alacaklılarına karşı sorumlu olabilmektedir.

Kooperatifin ekonomik hayatta gösterdiği gelişim sonucu, ortakların sorumluluk ve ek ödeme yükümlerinin değiştirilmesi mümkün olmaktadır. Ancak sorumluluğu belirli bir zamana bırakan ya da bazı ortak gruplarına yükleyen ana sözleşme hükümlerinin geçerli olmayacağı ayrıca hükme bağlanmıştır. Kanunda yer alan bu hükmün kanaatimizce, Bakanlığın ana sözleşmeyi hazırlarken, kanun hükmünde belirlenen eşitliğe aykırı durumları yazması mümkün olmayacağından ve böyle bir hükmün ana sözleşmeye ilavesine izin verilmeyeceğinden, gerekçesini anlamak pek mümkün değildir. Zira Kanunun 23'üncü maddesi de ortaklar arasında eşitsizliğin önlenmesine ilişkin aynı amacı taşımaktadır.

Kooperatife yeni giren ortak, eski borçlardan dolayı kanunda öngörülen ortaklar arası eşitlik ilkesine uygun olarak, sorumlu olabilmektedir. Yeni ortak eski ortaklarla "eşit haklara" sahip olarak geçmişteki işlem ve eylemlerin sonuçlarından aynı derecede yararlanabileceğinden, eski borçlarından da sorumlu tutulması eşitlik ilkesi gereği olmaktadır. Kooperatif ortağının ölümü ya da kooperatiften ayrılması hatta kooperatifin dağılması hallerinde bile, kooperatifin kanunda öngörülen ya da ana sözleşme ile kabul edilen daha uzun bir süre içinde iflası halinde, ortakların önceki borçlardan sorumlu olacağına ilişkin kanunda yer alan düzenleme, kooperatif alacaklılarının haklarının korunması bakımından konulmuş olan ve kooperatiflere olan inancı arttırıcı nitelikte bir hükümdür. Ancak Kanuna göre, ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona ereceğinden 36'ncı madde ile düzenlenen ortağın ölümü durumunda sorumluluğun bir yıl içinde kooperatifin iflası halinde devam etmesi hükmü kanaatimizce birbiri ile çeliştiğinden bu durumun giderilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, kooperatiflere ortak olmak isteyenlerin ve ortakların kooperatifin borçlarıyla ilgili olarak sorumluluklarını öğrenmeleri açısından kooperatifin ana sözleşmesini dikkatlice incelemeleri menfaatlerine uygun olacaktır. Bu konuda gerekli denetim yapılması ve Kanundaki bazı çelişki yaratan hükümlerin değiştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- ÇELİK, Salih; LALE, Muktedir, **Özetli-İçtihatlı-Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Ankara, 2006.
- ÇEVİK, Orhan Nuri, **Kooperatifler Kanunu**, 6.Baskı, Ankara, 2003.
- ERİŞ, Gönen, **Açıklamalı-İçtihatlı, Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Ankara, 2001.
- LALE, Muktedir, **Açıklamalı-Özetli-İçtihatlı-Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, C.I, 2. Baskı, Ankara, 2010).
- KURTULAN, Ahmet, **Kooperatifler Kanunu ve Açıklaması**, Ankara, 2007.
- TEKİNALP, Ünal; POROY, Reha; ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, 11.Bası, İstanbul, 2009.
- TÜNERİ, İlker, **Kooperatifler Uygulaması**, Ankara, 2007.